

СТАНОВИЩЕ

на проф. дфн Панайот Карагъзов,

член на жури за избор на редовен професор по Нова английска литература (2.1. направление Филология, Литература на народите от Европа, Америка, Азия, Африка и Австралия) по конкурс, обявен от СУ „Св. Климент Охридски” в ДВ бр. 90 от 16.11.2010 г.

Единственият кандидат в конкурса за редовен професор по Нова английска литература, доц. дфн Стефана Минкова Русенова, напълно съответства на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в РБ и чл. 114 от Правилника на СУ за неговото приложение. Колегата Русенова завършва специалността Английска филология на СУ през 1971 г. и от 1975 до 1998 г. изминава академичния път от асистент до доцент и от „доктор” (1988) до „доктор на науките” (2010) в Алма Матер. Представените творческа автобиография, списък на публикациите и авторска справка на научните приноси недвусмислено показват, че доц. Русенова притежава необходимите за обявената длъжност преподавателски опит, научна компетентност, изследователско-публикационна активност и организационни умения.

Като преподавател по сравнителна история на славянските литератури ще си позволя да фокусирам становището си върху славистичните персоналии и феномени в научните дирения на кандидата и в лаконичен порядък да открия следните приноси:

- Публикациите на доц. Русенова разширяват периметъра на традиционната българска англицистика и славистика чрез своята двупосочност: от една страна те проследяват навлизането на новата английска литература у нас (рецепцията на Д. Х. Лорънс, У. С. Моъм, белетристиката на английския модернизъм и съвременен роман), а от друга – представят на англоезичния читател спецификата на славянския модернизъм (“Slavic Modernism in Central and Eastern Europe, Bulgarian Modernism”) и участието на славянски писатели в евроатлантическия литературен процес с особен оглед на изгнаническата проблематика.

- Доц. Русенова адекватно интерпретира и/или се позовава на творчеството на утвърдени славянски писатели и теоретици, пишещи в доброволно или принудително изгнание (Й. Бродски, Ч. Милош, М. Кундера, Й. Шкворецки, Цв. Тодоров, Ю. Кръстева, И. Троянов, Д. Динев и др.).
- Доц. Русенова умело прилага методологията на М. Бахтин и възприемайки „хронотопа като трансисторически образец, появяващ се с нови функции в изгнаническото повествование”, проследява движението и промените на интелектуалното изгнаничество във времепространството от Античността до края на 20 век.
- Еволюцията на хронотопа от абстрактен към конкретен и от материален към духовен позволява на доц. Русева да ситуира писателите и произведенията от „Dialogues in Exile” в динамичния „хронотоп на изгнаничеството”.
- Едновременно с това, след текстуален анализ на „Ейми Фостър” (1901), „Истинският живот на Себастиан Найт” (1938) и „Изгубена в превода” (1989), Стефана Русенова установява обратимостта на Бахтиновата тенденция към историческо конкретизиране на наративния хронотоп, изтъквайки, че в повествованието на писателите изганици „конкретните домашни пространства са подменени с празни и необвързани с времето места”.
- В основния й, според мен, труд „Dialogues in Exile” сред множеството поставени цели („да събере материал за промените в поетиката на изгнаническата литература”) и въпроси (за: отчуждаващата празнота [interstice] на изгнанието; двуезичието, многоезичието и принадлежността към два и повече културни типа; опозициите център-периферия и вътре-вън от имигрантска гл. точка; психологическата [и творческа] трансформация на изганника в имигрант; маската на изгнаника; превръщането на лично преживяното във фикционален наратив и художествено обобщение и пр.), изследователката дискутира въпроса за езиковите метаморфози на „новите номади”.

- Подборът на авторите и произведенията в „Dialogues in Exile“, който на пръв поглед може да изглежда еклетичен, е добре премислен и постига максимални типологически и временно-пространствени обобщения. Той индикира, че религиозната и идеологическата нетолерантност в Югоизточна Европа от края на 19 до края на 20 в., предопределя значителна част в евроатлантическата изгнаническа литература да бъде славянска и еврейска. Насочването към мигрантската съдба и произведения на Й. Конрад (1857–1924), Вл. Набоков (1899–1977) и Е. Хофман (1945) е изключително удачно, тъй като и тримата са родени в Полша или Русия през времеви интервали между 42 и 46 години; и тримата емигрират в сравнително ранна възраст (между 14 и 18 години) и преминават през няколко „чужди“ държави, култури и езици.
- Доц. Ст. Русенова показва, как физическата дислокация води до промяна на редица личностни идентификационни маркери (име, фамилия, вероизповедание, идеология, гражданство, паспорт/и – особено актуално за последното поколение мигранти), сред които възлово място заема езикът. Изследователката, разглеждайки от нея автори и техните герои по своему разсъждават върху метаморфозите на езика: роден или чужд, стар или нов, домашен или официален, а читателите на книгата вероятно се питат колко бързо универсалните езици ще погълнат локалните. За забавянето на това явление ще допринесе преводът и издаването на „Dialogues in Exile“ на български.

В заключение се солидализирам с рецензиите и становищата на останалите Колеги от нарочното научно жури и без никакви колебания ще дам своя глас за избора на доц. дфн Стефана Русенова за редовен професор по Нова английска литература в Софийския университет „Св. Климент Охридски“.

Панайот Карагъзов

Валдosta, САЩ, 28.04.2011 г.

